

Obs! Det här är en mall. Ta bort den röda texten i din färdiga version. Innan du använder den här mallen måste den anpassas till de lokala förhållandena på skolan.

Rutiner för identifikation och hantering av utfasningsämnen

Syfte

Rutinen beskriver vilka egenskaper som är kopplade till utfasning och prioriterade riskminskningsämnen.

En regelbunden kontroll bör göras av de kemikalier som finns på skolan för att se om de är med på utfasningslistan. Förteckning på utfasnings- och prioriterade riskminskningsämnen som ibland används i skolan finns på chesse.org/checklists-and-tools.

För utfasningsämnen gäller generellt

- Det är ett ämne med särskilt allvarliga egenskaper.
- Användningen av särskilt farliga ämnen ska så långt det är möjligt upphöra enligt miljökvalitetsmålet [Giftfri miljö](#), som är en del av Sveriges miljömål.
- I EU-lagstiftningen [Reach](#) är sådana ämnen identifierade antingen som SVHC-ämnen eller som utfasningsämnen. Sådana ämnen blir successivt föremål för tillståndsprövning.
- En del av dessa ämnen är redan förbjudna i olika användningar.
- CMR- ämne betyder att ämnet är antingen känt som cancerframkallande, könscellsmutagent eller reproduktionsstörande, eller misstänkt vara det.
- Ämnen kan även vara hormonstörande, miljöfarliga eller allergena. PBT/vPvB-ämnen är persistenta (svårnedbrytbara), bioackumulerande (ansamlas i levande organismer) eller toxiska (giftiga).

Förutsättningar

Kemikaliers egenskaper omvärderas två gånger per år av ECHA och Arbetsmiljöverket. En kemikalies stegvisa väg till utfasning är vanligen att ämnet sätts upp på en lista:

- SIN-listan (Substitut it now. En lista på kemikalier vars egenskaper bör observeras. Lista upprättas som görs av Chemsec – en frivilligorganisation)
- Prioriterade riskminskningsämnen, upprättas av ECHA, uppdateras två gånger per år
- Kandidatlistan SVHC (Substances of Very High Concern)
- Utfasningsämnen, från ECHA, uppdateras två gånger per år. Där finns även tillståndspliktiga ämnen.

Användning av ett ämne på listorna gäller formellt inte för undervisning, eftersom mindre än ett ton används. Man bör dock känna till och beakta att ämnet finns på listorna.

Vad göra med utfasningsämnen och prioriterade riskminskningsämnen

För att följa Kemikalieinspektionens rekommendationer bör följande gälla för skolan:

- 1) Utfasningsämnen ska om möjligt substitueras. Om substitution inte är möjligt ska ämnena användas i låg koncentration. De utfasningsämnen som kräver speciellt tillstånd ska inte finnas på skolan, inte användas och ska genast lämnas in för destruktion.
- 2) Prioriterade riskminskningsämnen eller t.o.m. står på kandidatlistan ska noga övervägas om de alls ska användas. Om man av pedagogiska skäl ändå vill använda ett ämne måste anpassning ske för att minimera riskerna genom
 - a) minskade koncentrationer
 - b) användning endast av lärare och då endast i demonstrationer
 - c) CMR-ämnen bör inte användas av elever, alternativt att eleverna får utförlig information om riskerna

d) alla ämnen med miljöfarliga egenskaper samlas in för avfallshantering. Detta gäller även lösningar med mycket låg koncentration.

För de CMR ämnen som behålles ska en CMR-utredning för utfasnings- och riskminskningsämnen göras: "CMR-utredning för utfasnings- och riskminskningsämnen"

Märkning av utfasningsämnen och riskminskningsämnen

Tabellen visar klassningen av utfasnings- och prioriterade riskminskningsämnen efter Faroangivelse (H-fras) och CLP-klassning där 1 är högst och 4 lägst kategorin.

H fras	Utfas	Risk
H340 Kan orsaka genetiska defekter	1A, 1B	2
H341 Misstänks kunna orsaka genetiska defekter		2
H350 Kan orsaka cancer	1A, 1B	2
H351 Misstänks kunna orsaka cancer.		2
H360 FD Kan skada fertiliteten. Kan skada det ofödda barnet	1A, 1B	2
H361 Misstänks kunna skada det ofödda barnet.		2
H362: Kan skada spädbarn som ammas.		2
Allergi astma		
H370 Orsakar organskador		1, 2
H317 Kan orsaka allergisk hudreaktion		1, 1B
H372: Orsakar organskador genom lång eller upprepad exponering.		1
Förtäring/inandning		
H300: Dödlig vid förtäring.		1, 2
H310: Dödlig vid hudkontakt		1, 2
H330 Dödligt vid inandning.		1, 2
H332 Skadligt vid inandning.		2
H334 Kan orsaka allergi- eller astmasymtom eller andningssvårigheter vid inandning.	Luft 1 Hud 1A	1B
Miljö		
H400 Mycket giftigt för vattenlevande organismer		1
H410 Mycket giftigt för vattenlevande organismer med långtidseffekter		1
H413 Kan ge skadliga långtidseffekter på vattenlevande organismer		1
H420 Skadar folkhälsan och miljön genom att förstöra ozonet i övre delen av atmosfären.	1	

Sökning av utfasning- och prioriterade riskminskningsämnen

Sökning av ämnen görs på kemikalieinspektionens hemsida <https://www.kemi.se/prioguiden/start>

Sökväg: Start-inventera-sök-prioritera-substituera

Eller gå direkt och fyll i namn eller CAS nummer.

<https://www.kemi.se/prioguiden/sok?hitsPerPage=20&tab=defaultSearch>